ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (έκτο τμήμα)
της 24ης Οκτωβρίου 2002 *

Στην υπόθεση C-455/00,

Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τον A. Aresu, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

προσφεύγουσα,

κατά

Ιταλικής Δημοκρατίας, εκπροσωπούμενης από τον U. Leanza, επικουρούμενο από τον D. Del Gaizo, avvocato dello Stato, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

καθής,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ιταλική.

που έχει ως αντικείμενο να αναγνωριστεί ότι η Ιταλική Δημοκρατία:

— παραλείποντας να εξασφαλίσει περιοδικές εξετάσεις των ματιών και της όρασης για όλους τους εργαζομένους που χρησιμοποιούν εξοπλισμό με οθόνη οπτικής απεικόνισης υπό την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο γ', της οδηγίας 90/270/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 29ης Μαΐου 1990, σχετικά με τις ελάχιστες προδιαγραφές ασφάλειας και υγείας κατά την εργασία σε εξοπλισμό με οθόνη οπτικής απεικόνισης (πέμπτη ειδική οδηγία κατά την έννοια του άρθρου 16, παράγραφος 1, της οδηγίας 89/391/ΕΟΚ) (ΕΕ L 156, σ. 14),

— παραλείποντας να εξασφαλίσει συμπληρωματικές οφθαλμολογικές εξετάσεις σε όλες τις περιπτώσεις όπου τα αποτελέσματα των περιοδικών οφθαλμολογικών εξετάσεων το καθιστούν αναγκαίο, και

— παραλείποντας να ορίσει τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες πρέπει να παρέχονται στους ενδιαφερόμενους εργαζομένους ειδικά γυαλιά, αναλόγως της εκάστοτε εργασίας,

παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 9, παράγραφοι 1 έως 3, της εν λόγω οδηγίας,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (έκτο τμήμα),

συγκείμενο από τους R. Schintgen, πρόεδρο του δευτέρου τμήματος, προεδρεύοντα του έκτου τμήματος, Β. Σκουρή, F. Macken, N. Colneric (εισηγήτρια) και J. N. Cunha Rodrigues, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: D. Ruiz-Jarabo Colomer
γραμματέας: R. Grass

έχοντας υπόψη την έκθεση του εισηγητή δικαστή,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 21ης Μαρτίου 2002,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 13 Δεκεμβρίου 2000, η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων άσκησε, δυνάμει του άρθρου 226, δεύτερο εδάφιο, ΕΚ, προσφυγή με αίτημα να αναγνωριστεί ότι η Ιταλική Δημοκρατία:

— παραλείποντας να εξασφαλίσει περιοδικές εξετάσεις των ματιών και της όρασης για όλους τους εργαζομένους που χρησιμοποιούν εξοπλισμό με οθόνη οπτικής απεικόνισης υπό την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο γ', της οδηγίας 90/270/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 29ης Μαΐου 1990, σχετικά με τις ελάχιστες προδιαγραφές ασφάλειας και υγείας κατά την εργασία σε εξοπλισμό με οθόνη οπτικής απεικόνισης (πέμπτη ειδική οδηγία κατά την έννοια του άρθρου 16, παράγραφος 1, της οδηγίας 89/391/ΕΟΚ) (ΕΕ L 156, σ. 14),

— παραλείποντας να εξασφαλίσει συμπληρωματικές οφθαλμολογικές εξετάσεις σε όλες τις περιπτώσεις όπου τα αποτελέσματα των περιοδικών οφθαλμολογικών εξετάσεων το καθιστούν αναγκαίο, και

— παραλείποντας να ορίσει τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες πρέπει να παρέχονται στους ενδιαφερόμενους εργαζομένους ειδικά γυαλιά, αναλόγως της εκάστοτε εργασίας,

παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 9, παράγραφοι 1 έως 3, της εν λόγω οδηγίας.

Νομικό πλαίσιο

Κοινοτική νομοθεσία

2 Σύμφωνα με το άρθρο 16, παράγραφος 1, της οδηγίας 89/391/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 12ης Ιουνίου 1989, σχετικά με την εφαρμογή μέτρων για την προώθηση της βελτίωσης της ασφάλειας και της υγείας των εργαζομένων κατά την εργασία (ΕΕ L 183, σ. 1), «το Συμβούλιο εκδίδει, ύστερα από πρόταση της Επιτροπής, βάσει του άρθρου 118 Α της Συνθήκης ΕΟΚ, ειδικές οδηγίες, μεταξύ άλλων στους τομείς που αναφέρονται στο παράρτημα». Το παράρτημα της οδηγίας 89/391 αφορά μεταξύ άλλων την «εργασία σε οθόνη οπτικής απεικόνισης».

3 Το άρθρο 9 της οδηγίας 90/270, που φέρει τον τίτλο «Προστασία των ματιών και της όρασης των εργαζομένων», προβλέπει, στις παραγράφους 1 έως 4, τα ακόλουθα:

«1. Οι εργαζόμενοι δικαιούνται να υποβάλλονται σε κατάλληλη εξέταση των ματιών και της όρασης που διενεργείται από άτομο που έχει τα αναγκαία προσόντα:

— πριν αρχίσουν την εργασία σε οθόνη οπτικής απεικόνισης,

— κατά κανονικά χρονικά διαστήματα μετέπειτα

και

— στην περίπτωση που αισθάνονται ενοχλήσεις στην όραση που μπορεί να οφείλονται στην εργασία σε οθόνη οπτικής απεικόνισης.

2. Οι εργαζόμενοι έχουν το δικαίωμα να περνούν από οφθαλμολογική εξέταση εάν τα αποτελέσματα της εξέτασης της παραγράφου 1 το καθιστούν αναγκαίο.

3. Στον εργαζόμενο πρέπει να παρέχονται ειδικά γυαλιά ανάλογα με την εκάστοτε εργασία, εφόσον τα αποτελέσματα των εξετάσεων της παραγράφου 1 ή 2 το καθιστούν αναγκαίο και εφόσον δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν κοινά γυαλιά.

4. Τα κατ' εφαρμογήν του παρόντος άρθρου λαμβανόμενα μέτρα δεν πρέπει σε καμιά περίπτωση να συνεπάγονται πρόσθετη οικονομική επιβάρυνση για τους εργαζομένους.»

Ιταλική νομοθεσία

4 Το άρθρο 377 του διατάγματος 547 του Προέδρου της Ιταλικής Δημοκρατίας, της 27ης Απριλίου 1955 (GURI αριθ. 158, της 12ης Ιουλίου 1955, τακτικό συμπλήρωμα, στο εξής: ΠΔ 547/55), προβλέπει τα εξής:

«Ο εργοδότης οφείλει να θέτει στη διάθεση του εργαζομένου προσωπικά μέσα προστασίας ανάλογα με τους κινδύνους που συνδέονται με την εκτελούμενη εργασία.»

5 Το άρθρο 16, παράγραφος 2, του νομοθετικού διατάγματος 626, της 19ης Σεπτεμβρίου 1994, για την εφαρμογή των οδηγιών 89/391/ΕΟΚ, 89/654/ΕΟΚ, 89/655/ΕΟΚ, 89/656/ΕΟΚ, 90/269/ΕΟΚ, 90/270/ΕΟΚ, 90/394/ΕΟΚ και 90/679/ΕΟΚ για τη βελτίωση της ασφάλειας και της υγείας των εργαζομένων κατά την εργασία (GURI αριθ. 265, της 12ης Νοεμβρίου 1994, τακτικό συμπλήρωμα 141), όπως τροποποιήθηκε με το νομοθετικό διάταγμα 242, της 19ης Μαρτίου 1996 (GURI αριθ. 104, της 6ης Μαΐου 1996, τακτικό συμπλήρωμα 75, στο εξής: νομοθετικό διάταγμα 626/94), ορίζει ότι ο ιατρικός έλεγχος γίνεται από τον ειδικό ιατρό και περιλαμβάνει:

«α) προηγούμενο έλεγχο προκειμένου να διαπιστωθεί η απουσία αντενδείξεων για την εργασία για την οποία προορίζεται ο εργαζόμενος, προκειμένου να αξιολογηθεί η ικανότητά του να ασκήσει τα ειδικά καθήκοντα που θα του ανατεθούν·

b) τακτικές εξετάσεις προκειμένου να ελέγχεται η κατάσταση της υγείας του και να εκτιμάται η ικανότητά του να ασκεί τα ειδικά καθήκοντα που του έχουν ανατεθεί.»

6 Το άρθρο 41 του νομοθετικού διατάγματος 626/94, που περιέχεται στον τίτλο IV που επιγράφεται «Χρήση εξοπλισμών ατομικής προστασίας», προβλέπει την υποχρέωση χρησιμοποιήσεως εξοπλισμών ατομικής προστασίας (στο εξής: ΕΑΠ) «όταν οι κίνδυνοι δεν μπορούν να αποφευχθούν ή να μειωθούν αρκούντως με τεχνικά μέτρα προλήψεως, με μέσα ομαδικής προστασίας, με μέτρα, μεθόδους ή διαδικασίες οργανώσεως της εργασίας».

7 Τα άρθρα 43 και 44 του νομοθετικού διατάγματος 626/94, που περιέχονται επίσης στον τίτλο IV, ορίζουν τα εξής:

«Άρθρο 43

Υποχρεώσεις του εργοδότη

1. Προκειμένου να επιλέξει τους ΕΑΠ, ο εργοδότης:

a) αναλύει και αξιολογεί τους κινδύνους που δεν μπορούν να αποφευχθούν με άλλα μέσα·

b) ορίζει τα αναγκαία χαρακτηριστικά των ΕΑΠ προκειμένου αυτά να είναι προσαρμοσμένα στους κινδύνους που αναφέρονται στο στοιχείο a, λαμβανομένων υπόψη των λοιπών ενδεχομένων πηγών κινδύνου που αντιπροσωπεύουν οι ίδιοι οι ΕΑΠ·

c) εκτιμά, βάσει των στοιχείων που επισυνάπτονται στους ΕΑΠ και που παρέχει ο κατασκευαστής καθώς και των κανόνων χρήσεως που προβλέπονται στο άρθρο 45, τα χαρακτηριστικά των διατιθεμένων στην αγορά ΕΑΠ και τα συγκρίνει με τα στοιχεία υπό b·

d) προσαρμόζει την επιλογή του μόλις υπάρξει σημαντική μεταβολή στα εκτιμητέα στοιχεία.

2. Ο εργοδότης ορίζει επίσης, βάσει των κανόνων χρήσεως που προβλέπονται στο άρθρο 45, τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες πρέπει να χρησιμοποιούνται οι ΕΑΠ, ειδικά όσον αφορά τη διάρκεια χρήσεως, βάσει των κατωτέρω στοιχείων:

a) το μέγεθος του κινδύνου·

b) τη συχνότητα εκθέσεως στον κίνδυνο·

c) τα χαρακτηριστικά της θέσεως εργασίας κάθε εργαζομένου·

d) την προστασία που προσφέρουν οι ΕΑΠ.

3. Ο εργοδότης χορηγεί στον εργαζόμενο τους κατάλληλους ΕΑΠ σύμφωνα με τις επιταγές του άρθρου 42 και του διατάγματος που μνημονεύεται στο άρθρο 45, παράγραφος 2.

4. Ο εργοδότης:

a) συντηρεί τους ΕΑΠ και διασφαλίζει την υγιεινή τους, προβαίνοντας στην αναγκαία συντήρηση και στις αναγκαίες επισκευές και αντικαταστάσεις·

b) μεριμνά ώστε οι ΕΑΠ να χρησιμοποιούνται μόνον για τις προβλεπόμενες χρήσεις, εκτός από ειδικές και εξαιρετικές περιπτώσεις, σύμφωνα με τα στοιχεία που παρέχει ο κατασκευαστής·

c) παρέχει στους εργαζομένους κατανοητές οδηγίες χρήσεως·

d) προορίζει τους ΕΑΠ για ατομική χρήση και, όταν οι περιστάσεις απαιτούν τη χρήση των ίδιων ΕΑΠ από περισσότερα άτομα, λαμβάνει τα κατάλληλα μέτρα προκειμένου η χρήση να μην προκαλεί προβλήματα υγείας και υγιεινής στους διαφορετικούς χρήστες·

e) πληροφορεί προηγουμένως τον εργαζόμενο για τους κινδύνους από τους οποίους τον προστατεύουν οι ΕΑΠ·

f) θέτει στη διάθεση των εργαζομένων, στην επιχείρηση ή στη μονάδα παραγωγής, τα σχετικά με κάθε ΕΑΠ στοιχεία·

g) εξασφαλίζει κατάλληλη εκπαίδευση και οργανώνει, αν είναι αναγκαίο, ειδικά πρακτικά μαθήματα για την ορθή και πρακτική χρήση των ΕΑΠ.

5. Εν πάση περιπτώσει, τα πρακτικά μαθήματα είναι αναγκαία:

a) για όλους τους ΕΑΠ οι οποίοι, κατ' εφαρμογήν του νομοθετικού διατάγματος 475, της 4ης Δεκεμβρίου 1992, ανήκουν στην τρίτη κατηγορία·

b) για τους εξοπλισμούς προστασίας της ακοής.

Άρθρο 44

Υποχρεώσεις των εργαζομένων

1. Οι εργαζόμενοι παρακολουθούν το πρόγραμμα εκπαιδεύσεως και τα πρακτικά μαθήματα που οργανώνει ο εργοδότης όταν τούτο κρίνεται αναγκαίο βάσει του άρθρου 43, παράγραφοι 4, στοιχείο g, και 5.

2. Οι εργαζόμενοι χρησιμοποιούν τους ΕΑΠ που τίθενται στη διάθεσή τους σύμφωνα με τα στοιχεία και την εκπαίδευση που έλαβαν καθώς και σύμφωνα με τα πρακτικά μαθήματα που ενδεχομένως οργανώθηκαν.

3. Οι εργαζόμενοι:

a) φροντίζουν τους ΕΑΠ που τέθηκαν στη διάθεσή τους·

b) δεν επιφέρουν μετατροπές με δική τους πρωτοβουλία.

4. Κατά το πέρας της χρήσεως, οι εργαζόμενοι ακολουθούν τις προβλεπόμενες για την επιστροφή των ΕΑΠ διαδικασίες.

5. Οι εργαζόμενοι επισημαίνουν αμέσως στον εργοδότη ή στον διευθυντή ή στο σχετικώς ορισθέν πρόσωπο κάθε ελάττωμα ή πρόβλημα που διαπιστώνουν σχετικά με τους ΕΑΠ που έχουν τεθεί στη διάθεσή τους.»

8 Το άρθρο 55 του νομοθετικού διατάγματος 626/94, που περιέχεται στον τίτλο VI που επιγράφεται «Εργασία σε οθόνη οπτικής απεικόνισης», προβλέπει τα ακόλουθα:

«Υγειονομικός έλεγχος

1. Προτού προσληφθούν για τις δραστηριότητες που αφορά ο παρών τίτλος, οι εργαζόμενοι υποβάλλονται σε ιατρικές εξετάσεις προκειμένου να διαγνωστούν ενδεχόμενα ελαττώματα διάπλασης καθώς και σε οφθαλμολογική εξέταση από τον ειδικό ιατρό. Εφόσον τα αποτελέσματα της ιατρικής εξετάσεως το καθιστούν αναγκαίο, ο εργαζόμενος υποβάλλεται σε ειδικές εξετάσεις.

2. Ανάλογα με τα αποτελέσματα των εξετάσεων της παραγράφου 1, οι εργαζόμενοι κατατάσσονται σε μία από τις δύο ακόλουθες κατηγορίες:

a) ικανοί, με ή χωρίς συνταγή ιατρού·

b) ανίκανοι.

3. Οι εργαζόμενοι που κατατάσσονται στην κατηγορία "ικανοί με συνταγή ιατρού", καθώς και οι εργαζόμενοι ηλικίας άνω των σαράντα πέντε ετών υποβάλλονται σε ιατρικές εξετάσεις ελέγχου τουλάχιστον μία φορά ανά διετία.

4. Ο εργαζόμενος υποβάλλεται, κατόπιν αιτήσεώς του, σε οφθαλμολογική εξέταση οσάκις υποπτεύεται μεταβολή της όρασής του, που επιβεβαιώνεται από τον ειδικό ιατρό.

5. Το σχετικό με την παροχή ειδικών διορθωτικών γυαλιών ανάλογα με την εκάστοτε εργασία κόστος βαρύνει τον εργοδότη.»

Η προ της ασκήσεως προσφυγής διαδικασία

9 Η Επιτροπή, εκτιμώντας ότι το άρθρο 9, παράγραφοι 1 έως 3, της οδηγίας 90/270 δεν είχε μεταφερθεί ορθώς στο ιταλικό δίκαιο, κίνησε τη διαδικασία παραβάσεως που

προβλέπει το άρθρο 226, πρώτο εδάφιο, ΕΚ. Αφού όχλησε γραπτώς την Ιταλική Δημοκρατία να διατυπώσει τις παρατηρήσεις της, η Επιτροπή εξέδωσε, στις 9 Ιουλίου 1999, αιτιολογημένη γνώμη καλώντας το εν λόγω κράτος μέλος να λάβει τα αναγκαία για τη συμμόρφωσή του προς αυτή μέτρα εντός προθεσμίας δύο μηνών από της κοινοποιήσεώς της.

10 Δεδομένου ότι δεν έλαβε από την Ιταλική Κυβέρνηση καμία απάντηση στην αιτιολογημένη γνώμη, η Επιτροπή άσκησε την παρούσα προσφυγή.

Επί της προσφυγής

11 Με το υπόμνημα αντικρούσεως, η Ιταλική Δημοκρατία πληροφόρησε το Δικαστήριο ότι ο νόμος 422, της 29ης Δεκεμβρίου 2000, που περιέχει διατάξεις για τη συμμόρφωσή της προς τις υποχρεώσεις που απορρέουν από την ιδιότητα της Ιταλίας ως μέλους των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων — κοινοτικός νόμος 2000 (GURI αριθ. 16, της 20ής Ιανουαρίου 2001, τακτικό συμπλήρωμα 14, σ. 14, στο εξής: νόμος 422/2000), αντικατέστησε μεταξύ άλλων τις παραγράφους 3 και 4 του άρθρου 55 του νομοθετικού διατάγματος 626/94 με τις νέες παραγράφους 3, 3 bis, 3 ter και 4.

12 Κατόπιν εξετάσεως αυτών των διατάξεων περί μεταφοράς στην εθνική έννομη τάξη, η Επιτροπή πληροφόρησε το Δικαστήριο, με το υπόμνημα απαντήσεως, ότι παραιτείται από τις δύο αιτιάσεις και τα αντίστοιχα αιτήματα.

13 Με την αιτίαση από την οποία δεν παραιτήθηκε, η Επιτροπή προσάπτει στην Ιταλική Δημοκρατία ότι παρέβη το άρθρο 9, παράγραφος 3, της οδηγίας 90/270, καθόσον δεν όρισε τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες πρέπει να παρέχονται στους ενδιαφερομένους εργαζομένους ειδικά διορθωτικά γυαλιά, αναλόγως της ασκουμένης δραστηριότητας.

Επιχειρήματα των διαδίκων

14 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι το άρθρο 55 του νομοθετικού διατάγματος 626/94 δεν περιέχει καμία διάταξη που να διασφαλίζει ρητώς το δικαίωμα των εργαζομένων να λαμβάνουν «ειδικά γυαλιά, ανάλογα με την εκάστοτε εργασία» όταν τούτο αποδεικνύεται αναγκαίο κατόπιν εξετάσεως και όταν δεν είναι δυνατή η χρήση κοινών γυαλιών. Δεδομένου ότι αφορά την προστασία της ασφάλειας και της υγείας των εργαζομένων, το δικαίωμα λήψεως τέτοιων γυαλιών έπρεπε να ορίζεται σαφώς. Η ιταλική νομοθεσία είναι αμφίσημη και ασαφής.

15 Στο άρθρο 55, παράγραφος 5, του νομοθετικού διατάγματος 626/94, αναφέρεται απλώς ότι «[τ]ο σχετικό με την παροχή ειδικών διορθωτικών γυαλιών ανάλογα με την εκάστοτε εργασία κόστος βαρύνει τον εργοδότη», το οποίο είναι μεν σαφές, αλλά δεν αρκεί για τον καθορισμό της «προϋποθέσεως που συνεπάγεται» δικαίωμα του εργαζομένου να του χορηγηθούν τέτοια γυαλιά.

16 Η Ιταλική Κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι η υποχρέωση του εργοδότη να παρέχει στον εργαζόμενο κατάλληλα μέσα ατομικής προστασίας προβλέπεται στον τίτλο IV του νομοθετικού διατάγματος 626/94. Τα άρθρα 41, 43 και 44 αυτού του διατάγματος, συνδυασμένα με το νέο γράμμα του άρθρου 55 του ιδίου διατάγματος, όπως προκύπτει κατόπιν της τροποποιήσεώς του με τον νόμο 422/2000, προβλέπουν την υποχρέωση του εργοδότη να μεριμνά για τη χορήγηση στον εργαζόμενο των διορθωτικών γυαλιών που μπορεί να ορίσει ο ειδικός ιατρός στο πλαίσιο προληπτικής ή τακτικής ιατρικής εξετάσεως.

17 Επιπλέον, η Ιταλική κυβέρνηση υποστηρίζει ότι αυτή η υποχρέωση προβλεπόταν ήδη στο πλαίσιο της εθνικής έννομης τάξεως με το άρθρο 377 του ΠΔ 547/55.

18 Η Επιτροπή απαντά ότι η Ιταλική Δημοκρατία συγχέει προφανώς τα «ειδικά γυαλιά» που προβλέπει η οδηγία 90/270 για την εργασία που απαιτεί χρήση εξοπλισμού με οθόνη οπτικής απεικόνισης και τους «εξοπλισμούς ατομικής προστασίας», που προβλέπονται και ρυθμίζονται στην οδηγία 89/656/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 30ής Νοεμβρίου 1989, σχετικά με τις ελάχιστες προδιαγραφές ασφάλειας και υγείας για τη χρήση από τους εργαζόμενους εξοπλισμών ατομικής προστασίας κατά την εργασία (τρίτη ειδική οδηγία κατά την έννοια του άρθρου 16, παράγραφος 1, της οδηγίας 89/391) (ΕΕ L 393, σ. 18).

19 Στο υπόμνημα ανταπαντήσεως, η Ιταλική Κυβέρνηση ισχυρίζεται εκ νέου ότι μετέφερε ορθώς το άρθρο 9, παράγραφος 3, της οδηγίας 90/270 στην εσωτερική έννομη τάξη, λαμβανομένων υπόψη των τροποποιήσεων που επέφερε ο νόμος 422/2000 στο άρθρο 55 του νομοθετικού διατάγματος 626/94. Υποστηρίζει ότι, βάσει της γενικής αρχής της λογικής και συστηματικής ερμηνείας των νόμων, δυνάμει της οποίας η έννοια και η ratio των διατάξεων που περιέχονται σε νομοθετικό κείμενο — και a fortiori σε ένα μεμονωμένο άρθρο, όπως εν προκειμένω — δεν μπορούν να συνάγονται από την απλή ανάγνωση αυτών των διατάξεων, αλλά πρέπει να βασίζονται στην ερμηνεία των μεν υπό το φως των δε, τα μέτρα που προβλέπονται στο άρθρο 55, παράγραφοι 3, 3 bis, 3 ter και 4 του νομοθετικού διατάγματος 626/94, όπως τροποποιήθηκε με τον νόμο 422/2000, πρέπει να ερμηνευθούν υπό το φως τόσο των παραγράφων 1, 2 και 5 του ιδίου άρθρου όσο και του άρθρου 16 του εν λόγω διατάγματος, στο οποίο το άρθρο 55, παράγραφος 3, επίσης παραπέμπει.

20 Αυτές οι διατάξεις προβλέπουν συγχρόνως ότι ο εργαζόμενος έχει δικαίωμα λήψεως ειδικών γυαλιών εφόσον, κατόπιν ελέγχων από ειδικούς, ο ειδικός ιατρός προτείνει τη χρήση τους, και ότι το κόστος των γυαλιών αυτού του τύπου βαρύνει τον εργοδότη.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

21 Αφενός, πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά πάγια νομολογία, η ύπαρξη παραβάσεως πρέπει να εκτιμάται σε συνάρτηση με την κατάσταση του κράτους μέλους, όπως αυτή εμφανίζεται κατά τη λήξη της ταχθείσας με την αιτιολογημένη γνώμη προθεσμίας, και ότι οι επελθούσες στη συνέχεια μεταβολές δεν μπορούν να ληφθούν υπόψη από το Δικαστήριο (βλ., μεταξύ άλλων, τις αποφάσεις της 30ής Ιανουαρίου 2002, C-103/00, Επιτροπή κατά Ελλάδος, Συλλογή 2002, σ. I-1147, σκέψη 23, και της 30ής Μαΐου 2002, C-323/01, Επιτροπή κατά Ιταλίας, Συλλογή 2002, σ. I-4711, σκέψη 8).

22 Εν προκειμένω, ο νόμος 422/2000, που φέρει ημερομηνία 29 Δεκεμβρίου 2000, εκδόθηκε περισσότερο από ένα έτος μετά τη λήξη της προθεσμίας των δύο μηνών που τάχθηκε με την αιτιολογημένη γνώμη της 9ης Ιουλίου 1999. Οι τροποποιήσεις που επέφερε στην ιταλική έννομη τάξη δεν μπορούν, επομένως, να ληφθούν υπόψη στο πλαίσιο της εκ μέρους του Δικαστηρίου εξετάσεως του βασίμου της παρούσας προσφυγής λόγω παραβάσεως.

23 Αφετέρου, επιβάλλεται επίσης να υπομνησθεί ότι, κατά πάγια νομολογία, προκειμένου για τη μεταφορά οδηγίας στο εθνικό δίκαιο, είναι απαραίτητο να εξασφαλίζει πράγματι το συγκεκριμένο εθνικό δίκαιο την πλήρη εφαρμογή της οδηγίας, να είναι η νομική κατάσταση που διαμορφώνεται βάσει του δικαίου αυτού αρκετά ακριβής και σαφής και να έχουν οι δικαιούχοι τη δυνατότητα να γνωρίζουν το πλήρες περιεχόμενο των δικαιωμάτων τους και, ενδεχομένως, να τα προβάλλουν ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων (βλ., μεταξύ άλλων, τις αποφάσεις της 23ης Μαρτίου 1995, C-365/93, Επιτροπή κατά Ελλάδος, Συλλογή 1995, σ. I-499, σκέψη 9, και της 10ης Μαΐου 2001, C-144/99, Επιτροπή κατά Κάτω Χωρών, Συλλογή 2001, σ. I-3541, σκέψη 17).

24 Εν όψει αυτής της συλλογιστικής, επιβάλλεται να εξεταστεί αν οι διατάξεις του ιταλικού δικαίου που ίσχυαν κατά τον χρόνο παρελεύσεως της ταχθείσας με την αιτιολογημένη γνώμη προθεσμίας ανταποκρίνονταν στις επιταγές της οδηγίας.

25 Από την εξέταση αυτή προκύπτει ότι οι διατάξεις του ΠΔ 547/55 και εκείνες του νομοθετικού διατάγματος 626/94, τις οποίες επικαλείται η Ιταλική Κυβέρνηση, δεν προβλέπουν κατά τρόπο επαρκώς σαφή και ακριβή ότι οι εργαζόμενοι πρέπει να λαμβάνουν ειδικά γυαλιά, αναλόγως της εκάστοτε εργασίας, εφόσον τα αποτελέσματα της εξετάσεως των ματιών και της όρασης και, όταν τούτο είναι αναγκαίο, τα αποτελέσματα ειδικής οφθαλμολογικής εξετάσεως το καθιστούν αναγκαίο και εφόσον δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν κοινά γυαλιά.

26 Πράγματι, το άρθρο 55, παράγραφος 5, του νομοθετικού διατάγματος 626/94 ορίζει ότι το σχετικό με την παροχή ειδικών γυαλιών, αναλόγως της εκάστοτε εργασίας, κόστος βαρύνει τον εργοδότη. Ωστόσο, αυτή η διάταξη περιορίζεται να μεταφέρει το άρθρο 9, παράγραφος 4, της οδηγίας 90/270 στο ιταλικό δίκαιο. Δεν συνιστά, καθεαυτή, μεταφορά του άρθρου 9, παράγραφος 3, της εν λόγω οδηγίας διότι δεν προβλέπει, όπως απαιτεί αυτό το άρθρο, ότι οι εργαζόμενοι έχουν δικαίωμα λήψεως ειδικών γυαλιών εφόσον τα αποτελέσματα των οφθαλμολογικών εξετάσεων το καθιστούν αναγκαίο.

27 Η ανάγνωση του άρθρου 55 του νομοθετικού διατάγματος 626/94 σε συνδυασμό με το άρθρο 16 του ιδίου διατάγματος δεν οδηγεί σε διαφορετικό συμπέρασμα.

28 Σχετικά με τον ισχυρισμό της Ιταλικής Κυβερνήσεως ότι το άρθρο 55 του νομοθετικού διατάγματος 626/94 πρέπει να ερμηνευθεί σε συνδυασμό με τα άρθρα 41 επ. του ιδίου διατάγματος, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι τα «ειδικά γυαλιά», που προβλέπονται στο άρθρο 9, παράγραφος 3, της οδηγίας 90/270, αφορούν τη διόρθωση υφιστάμενης βλάβης, ενώ οι «εξοπλισμοί ατομικής προστασίας» που αφορούν τα εν λόγω άρθρα στοχεύουν στην πρόληψη μιας τέτοιας βλάβης.

29 Ο ισχυρισμός της Ιταλικής Κυβερνήσεως ότι η υποχρέωση που απορρέει από το άρθρο 9, παράγραφος 3, της οδηγίας 90/270 προβλεπόταν ήδη στην ιταλική έννομη τάξη βάσει του άρθρου 377 του ΠΔ 547/55 επίσης δεν μπορεί να γίνει δεκτός. Τα ατομικά μέσα προστασίας που αφορά αυτή η διάταξη είναι, και στην περίπτωση αυτή, μέσα που αποσκοπούν μόνον στην αποφυγή επελεύσεως ενός κινδύνου.

30 Εν όψει του συνόλου των προεκτεθέντων, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η Ιταλική Δημοκρατία, παραλείποντας να ορίσει τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες πρέπει να παρέχονται στους ενδιαφερομένους εργαζομένους ειδικά γυαλιά, αναλόγως της εκάστοτε εργασίας, παρέλειψε τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 9, παράγραφος 3, της οδηγίας 90/270.

Επί των δικαστικών εξόδων

31 Κατά το άρθρο 69, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα, εφόσον υπήρχε σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου.

32 Δεδομένου ότι η Επιτροπή διατύπωσε αίτημα να καταδικαστεί η Ιταλική Δημοκρατία στα δικαστικά έξοδα και η τελευταία αυτή ηττήθηκε, επιβάλλεται να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (έκτο τμήμα)

αποφασίζει:

1) **Η Ιταλική Δημοκρατία, παραλείποντας να ορίσει τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες πρέπει να παρέχονται στους ενδιαφερομένους εργαζομένους ειδικά γυαλιά, αναλόγως της εκάστοτε εργασίας, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 9, παράγραφος 3, της οδηγίας 90/270/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 29ης Μαΐου 1990, σχετικά με τις ελάχιστες προδιαγραφές ασφάλειας και υγείας κατά την εργασία σε εξοπλισμό με οθόνη οπτικής απεικόνισης (πέμπτη ειδική οδηγία κατά την έννοια του άρθρου 16, παράγραφος 1, της οδηγίας 89/391/ΕΟΚ).**

2) **Καταδικάζει την Ιταλική Δημοκρατία στα δικαστικά έξοδα.**

Schintgen Σκουρής Macken

Colneric Cunha Rodrigues

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 24 Οκτωβρίου 2002.

Ο Γραμματέας

R. Grass

Ο Πρόεδρος του έκτου τμήματος

J.-P. Puissochet